

STORTINGET

Innst. 22 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:243 S (2021–2022)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja, Sveinung Rotevatn, Ola Elvestuen og Grunde Almeland om en ny norsk EU-utredning

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et faglig utvalg som skal levere en NOU om fordeler og ulemper ved et eventuelt norsk EU-medlemskap.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Eva Kristin Hansen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Bengt Fasteraune, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig

Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, viser til det foreliggende representantforslaget, som tar til orde for å nedsette et faglig utvalg som skal se på fordeler og ulemper ved et eventuelt norsk EU-medlemskap. Komiteen viser til vedlagte uttalelse fra Utenriksdepartementet og merker seg at regjeringen har oppnevnt et utvalg som skal utrede erfaringene fra EØS-samarbeidet de siste ti år. Departementet varsler at utvalgets rapport i form av en NOU vil legges frem ved utgangen av 2023, og komiteen ser frem til dette. Komiteen viser til at EØS-avtalen er grunnlaget for Norges forhold til EU, og mener det er viktig at utviklingen i EØS-samarbeidet belyses gjennom utvalgets NOU. Dette vil kunne danne et godt grunnlag for videre diskusjon om Norges tilknytning til EU.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at Europa er i endring, og EU er i dag den mest troverdige forsvareren av liberalt demokrati i verden. Videre peker disse medlemmer på at EU gjennom krigen i Ukraina har vist både styrke og samhold i sin støtte til Ukraina og sanksjoner mot Putins regime. Samtidig mener disse medlemmer at krigen har vist at Norges sikkerhetsinteresser er uløselig tilknyttet EUs interesser. I tillegg er det klart at krigen handler om mer enn ukrainsk suverenitet. Den russiske invasjonen undergraver prinsippet om en internasjonal regelstyrt orden, hele prinsippet for freden i etterkrigstidens Europa.

Disse medlemmer viser til at Ukraina sendte sin søknad om EU-medlemskap bare fem dager etter Russlands pågående invasjon av landet, og at Georgia og Moldova gjorde det samme kort tid etter. EUs strategiske kompass erklærer også tydelig at unionen fremover skal være en sterkere sikkerhetsaktør og utdype sitt

samarbeid med NATO. Disse medlemmer mener det for Norges del er verdt å merke seg at Danmark avholdt folkeavstemning i juni i år, 2022, hvor det ble et tydelig flertall for å avslutte landets mangeårige forsvarsforbehold og dermed delta i EUs forsvars- og sikkerhets-samarbeid fremover.

Disse medlemmer mener EUs politikk på disse feltene bare i begrenset grad blir diskutert i Norge. En av grunnene er at Norge som ikke-medlem har liten evne til å påvirke utfallet og innrammingen av beslutninger fattet på EU-nivå. Norge ender derimot ofte med å avvente disse beslutningene før man gjennomfører tilsvarende vedtak i Norge uten nevneverdig debatt. Dette er en demokratisk utfordring, men fører også til dårligere beslutningsprosesser i Norge.

Disse medlemmer viser til at situasjonen i Ukraina har endret EU og nordmenns oppfatning av unionen og behovet for europeisk samarbeid. Stadig flere nordmenn får øynene opp for det fredsprosjektet EU er. Allikevel preges den norske EU-debatten av hovedlinjene fra den norske EU-avstemningen i 1994, dette til tross for at EU har gjennomgått flere institusjonelle reformer og overtatt stadig flere ansvarsområder på vegne av medlemslandene, inkludert forhandling av handelsavtaler, innføring av sanksjoner mot tredjeparter og en ambisøs klima- og miljøpolitikk med forpliktende felles målsettinger.

Disse medlemmer peker på at den forrige Europa-utredningen kom i 2012. Siden den gang har EU og verden endret seg betraktelig, ikke minst gjennom den russiske angrepskrigen i Ukraina. Ifølge tall fra Ipsos har prosentandelen av nordmenn som er positive til norsk EU-medlemskap, økt fra 2019 og frem til i dag. Samtidig er det en stor del av befolkningen som er usikre i sitt EU-standpunkt. For denne gruppen er et oppdatert faktagrunnlag om hva et norsk EU-medlemskap vil innebære, viktig for å sette seg inn i saken.

Disse medlemmer noterer seg at regjeringen har satt ned et utvalg som skal se på erfaringene med EØS-samarbeidet de siste ti årene. Men disse medlemmer mener det er oppsiktsvekkende at utvalget ikke får lov til å se på EU-medlemskap, og mener konsekvensen av det må være at regjeringen setter ned et eget utvalg som nettopp ser på dette. Disse medlemmer peker på at et regjeringsoppnevnt faglig utvalg vil kunne levere en utredning som nyanserer både fordeler og ulemper ved et mulig norsk EU-medlemskap. En utredning vil gi et felles norsk faktagrunnlag for en EU-debatt som flere partigrupper på Stortinget har anerkjent at kommer. En utredning er første steg i en politisk prosess som kan munne ut i en rådgivende folkeavstemning der alle velgere vil få muligheten til å uttale seg om norsk EU-medlemskap, også de som ikke hadde stemmerett i 1994. Uavhengig av EU-ståsted bør alle partier representert på Stortinget ha en interesse av å bidra til

en faktabasert og opplyst debatt om hva norsk EU-medlemskap vil kunne innebære, og hvilke handlingsrom som eksisterer for Norges del.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et faglig utvalg som skal levere en NOU om fordeler og ulemper ved et eventuelt norsk EU-medlemskap.»

Medlemene i komiteen frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt viser til at det har vore nei-fleirtal på meningsmålingane sidan 2005. Det er altså ikkje eit folkekrav at Noreg skal bli medlem av EU. Desse medlemmene meiner vidare at argumenta mot norsk EU-medlemskap ikkje har svekka seg sidan folkeavstemminga i 1994.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt viser til at EU framleis bygger på ein traktatfesta marknadsliberalisme, noko som snevrar inn det demokratiske handlingsrommet. Makta gjennom stemmesetelen er dermed vesentleg mindre i EU enn i Noreg. EU har dessutan overtatt stadig meir makt og fleire ansvarsområde frå medlemsstatane, og eit medlemskap vil innebera å gi frå seg endå meir suverenitet enn tidlegare.

Desse medlemmene meiner at meir kunnskap om EU og kva eit eventuelt medlemskap vil innebera, vil vera ein klar fordel. Slik kunnskap er det fullt mogleg å få tak i utan å setta ned eit regjeringsoppnevnt utval. Større interesse og engasjement for EU-saka bør heller vekkast gjennom diskusjon og deltaking i frivillige organisasjonar på grasrotnivå, framfor ovanfrå på regjeringsnivå. Dersom folkets nei gjennom to folkeavstemmingar skal prøvast på nytt, bør initiativet i det minste koma nedanfrå.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen nedsette et faglig utvalg som skal levere en NOU om fordeler og ulemper ved et eventuelt norsk EU-medlemskap.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:243 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja, Sveinung Rotevatn, Ola Elvestuen og Grunde Almeland om en ny norsk EU-utredning – vedtas ikke.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 4. oktober 2022

Ine Eriksen Søreide

leder

Christian Tybring-Gjedde

ordfører

VEDLEGG

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Utenriksministeren

Utenriks- og forsvarskomiteen
v/leder Ine Eriksen Søreide

Oslo, 30. august 2022

Uttalelse fra Utenriksdepartementet ang. representantforslag 243-S fra representantene Melby, Raja, Rotevatn, Elvestuen og Almeland

Jeg viser til forslag fra representantene Melby, Raja, Rotevatn, Elvestuen og Almeland om å «nedsette et faglig utvalg som skal levere en NOU om fordeler og ulemper ved et eventuelt norsk EU-medlemskap».

Som varslet i Hurdalsplattformen har regjeringen oppnevnt et utvalg som skal utrede erfaringene fra EØS-samarbeidet de siste 10 år. Utvalgsleder Line Eldring og de øvrige medlemmene har bred og variert kunnskap om EU og EØS, både gjennom praktisk erfaring og forskning.

Utvalget vil kunne bestille eksterne bidrag til arbeidet både fra norske og utenlandske fagmiljøer ved behov, og støttes av ARENA Senter for europaforskning som faglig sekretariat. Utvalget sikter mot å legge fram sin rapport i form av en NOU ved utgangen av 2023.

Regjeringen legger EØS-avtalen til grunn for Norges forhold til EU. Det har derfor ikke vært naturlig å inkludere en vurdering av EU-medlemskapsalternativet i mandatet til EØS-utredningen. Det er derfor heller ikke aktuelt for denne regjeringen å nedsette et separat utvalg som skal utrede fordeler og ulemper ved norsk EU-medlemskap slik representantene Melby, Raja, Rotevatn, Elvestuen og Almeland foreslår.

Regjeringen er opptatt av et informert offentlig ordskifte, noe den igangsatte EØS-utredningen forhåpentligvis vil bidra til. La meg understreke at Eldring-utvalget har fått et omfattende mandat som dekker sentrale sider ved utviklingen av EØS-samarbeidet

det siste tiåret. Utvalgets arbeid blir derfor et viktig bidrag til økt kunnskap og debatt om vår mest omfattende internasjonale avtale og Norges deltakelse i det europeiske samarbeidet.

Med vennlig hilsen

Anniken Huitfeldt

